

ANSELMUS VE ABELARDUS

ANSELMUS:

- Platoncu görüşü benimsiyordu.
- İnsani bilginin kaynaklarının akıl ve iman olduğunu düşünmekteydi. iman bütün bir insan araştırmasının başlangıcı olmalıdır diyordu.
- Proslogion adlı eserinde tanrı kanıtlamasını sergilemiştir.ve orta çağa damgasını vuran sözünü söylemiştir. bu söz " Anlayayım diye inanıyorum " olmuştur. Bu eserdeki tanrı kanıtlamasının dayandığı önermede tanrı kendisinden daha büyüğü düşünölemeyecek olan şeydir.
- Doğal ilahiyatı benimsemiştir. ilahiyatla felsefe arasındaki farkı biliyordu. doğal ilahiyat: vahiy yarımıyla çok akıl yürütmedeki doğal süreçler aracılığıyla kavranabilecek bir tanrı anlayışını dile getirmekteydi.
- Bir den fazla tanrı kanıtlaması vardır. bunlardan bazıları şöyledir.
 - 1- Bütün iyi şeyler tek bir iyi şeyden dolayı mı iyidirler. yoksa her birindeki iyilik kendine özgü bir özellik mi içermektedir.
 - 2- Ona göre her şey var oluşunu bizzat kendisi aracılığıyla gerçekleştiren bir varlıktan almaktadır.
- Anselmusun tanrı kanıtlamasına Ontolojik Tanrı kanıtlaması denir. çünkü aşırı gerçekçi bir yaklaşımı vardır.
- Monologion adlı eserinde : tanrının varoluşunu kanıtlamak için daha basit bir yol varmı diye çabalayıp bulmuştur.
- Proslogion adlı eserinde okuyucuyu yönlendirir. tanrı kanıtlamasını inşa ediceği yolu belirler.
- Anselmus tanrı kanıtlamasında augustinusu takip etmiştir. Augustinus tanrıyı tarif ederken kendisinden daha iyi si düşünölemeyecek olan demiştir.

- Tanrı hem akılda hem gerçeklikte vardır demiştir.
- Kanıtlanma akılda başlar ilahi aydınlanmanın yardımıyla devam etmektedir.
- Gaunilon Anselmus'a karşı çıkmıştır. Gerçekliğe ulaşamayız ve aptal namına adlı eserinde bunu bir aptal söyleyebilir .ama tanrıyı algılayabildiğinden daha fazla algılayamaz demiştir.
- Anselmus buna savunma yapmıştır.Tanrı olmaması düşünülemez olandır demiştir.gerçeklikte bununla zorunlu olarak biçimlenir demiştir.
- Anselmus tümeller tartışması çerçevesinde gerçekçi bir filozoftur.
- Tümeller tartışması : 11 ve 12 yy da doruk noktasını bulmuş bir problemler yumağıdır.problemin asıl kaynağı Porphyrios'un isogoge isimli eseridir.burda tümel olarak anılan ve Aristoteles'in ikincil töz adını verdiği tür ve cinslerin durumunu sorgular.tümel vardır, varsa nerededir, maddimidir gibi soruları yorumlamıştır.Tümeller tartışmasına en etkili yorumu Boethius getirmiştir.sonrada Porphyrios getirmiştir.filozoflar bu sorulara verdikleri cevaplarında 2 ye ayrılmışlardır .bunlar adalar ve gerçekçilerdir.
- Anselmus'un ahlak anlayışı: Augustinus gibi hakikatin bir başı ve sonu yoktur der.hakikat tanrıyla özdeşdir.Hakikat sadece tanrı tarafından bilinir.Doğruluk irade,düşünce,eylem ve şeylerde söz konusudur.Doğruluk duyunun nesnesi olmadığı için sadece akıl tarafından algılanır.
- De veritate adlı eserinde hakikat, doğruluk, adalet değiş tokuş edilen kavramlardır der.Adalet iradenin doğruluğuyla ilgilidir.irade düzgünse doğruluk bulunur.
- İradenin 3 anlamı vardır:
 - 1- İsteme gücü ve yetisidir.
 - 2- İsteme gücünün eğilimi veya etkilenimidir.
 - 3- İsteme eylemidir.

· İrade her zaman doğruyu tercih etmemiz için kullanılan bir güçtür.bazan yanlış tercih yaparız bu irade özgür demek değildir.irade doğruluğun kendisi için doğruluğu devam etme gücüdür.o yüzden bencil olup isteniyor diye yanlışla gidilmemelidir.

· Anselmusa Skolastisizmin babası denir.En yoğun tartışmalarda bile düzgün düşünmenin önemini yansıtır.ciddiyet içindedir.Augustinustan devraldığı anlayışla tanrı kanıtlamasını devam ettirmiştir.

· Anselmusa hakikat ile önerme arasındaki ilgi:hakikat önermelerdeki doğruluk temelinde anlaşılabilir bir şeydir.

ABELARDUS:

· Mantık(diyalektik) alanında çok başarılıydı.şovalye karakteri vardı.

· Eşi Heloiseye yazdığı mektuplar ve kendi hayat hikayesi olan Historia calamitatum mearum(Benim felaketimin tarihi) isimli eseri felsefe tarihinde görülen en der otobiyografilerdendir.

· Abelardusun eserleri 3 grupta dir. İlk grupta çeşitli eserler hakkında yorumlar vardır.2.ci grupta mantık araştırmaları vardır.3.cü gruptada bizzat kendi düşüncelerini içeren Dialectica vardır.

· Abelardus ve tümelelr tartışması : Abelardusun öğretmeni olan Roscelinus adlarının öncüsüydü.o tümellerin gerçekte var olmadıklarını ancak onların söze dökülmüş kelimeler olduklarını düşünmekteydi.tümeller basit sözlerden ibaretti.yani bir insanın bir şey dile getirirken ağzından çıkıp havada uçuşan şeylerdi.(flatus vocis)

· Abelardus herşeyin tikel olduğunu düşünüyordu.tümellerde sestten ibaretti.tümeller ses değil fakat birer im olarak işlevi olan adlardı.her nesnenin bir adı vardı ve değiştirilemezdi.Ad hakkında düşünülen bir gerçeğin ifadesidir.

· Abelardusa göre doğada ikili bir ayırmadan söz edilir.bunlar anlama gücü ve duyulardır.duyular bedeni kullanır fizik nesnelere.Akil ise soyutlama gücünü yerine getirir.bedene gereksinim duymaz.

· Abalerdusa göre Aklın oluşturduğu 2 tip davranış vardır der.birisi bulanık ve geneldir insan gibi.diğeri bir tikeli işaret eder isim gibidir.sokrates mesela.

· Abelardus genel kavramların soyutlama aracılığıyla inşa edildiklerini söyler.soyutlama bir şeyin bir özelliğini görüp diğerlerini görmemesi demektir.mesela kırmızı elma= yuvarlak tatlı sulu kırmızı.ama sadece aklımızda kırmızı geçerse diğer özelliklerini soyutlamış oluruz.

· Abelardusun kendi tümel öğretisi:porphyrosun sorularını cevaplıyarak şu şekilde özetler:

1- Cinsler ve türler var mıdır..abelardusa göre tümeller kavramlar olarak sadece zihnimizde vardır.gerçek şeyleri imlerler.

2- Tümeller cisimsel midir yoksa cisimsiz midir. Tümeller sözcükler olarak kaldıkları sürece cisimsel ve duyulabilirler.ancak birbirine benzeyen pek çok bireyseli imleme yetenekleri yüzünden cisimsizdirler.

3- Tümeller duyulabilir şeylerde mi yoksa onların dışındamı vardır.tümeller duyulabilir şeylerin formlarını imledikleri sürece şeylerin içinde var olurlar.ancal somut kavramları imlediklerinde tıpku ilahi akıldakiler gibi duyulabilir dünyanın ötesinde yer alırlar.Aristoteles ve platon haklıydı bu durumda. Aristoteles haklıydı çünkü tümellerin duyulanabilir şeylerde bulunduğunu iddia etmişti.platon haklıydı çünkü tümellerin duyulanabilen dünyadan bağımsız bir şekilde var olduğunu söylemiştir.

4- 4.cü soruyuda bizzat kendisi sormuştur.eüer bir tümel tarafından imlenen bireysellerin tümü ortadan kalktıysa tümel anlamını devam ettirir mi.mesela gül yoktur desek gül yok olur mu .olmaz yoktur demek bile onu konuşturur.

· Abelardusun ahlak anlayışı: bireyi ön plana çıkartan,daha çok adıcı diyebileceğimiz bir çizgide yer almaktadır.bireyin sorumluluğunu ön plana çıkartan ,suç ve günahı bireyin kendi sorunu yapan bir ahlak anlayışını benimsemiştir.Ortaçağın ahlak anlayışını biçimlendirmiş ona yön vermiştir.

· Abelardus hiçbir zaman dine ve dinin temel olgusu olan inanca indirgenemez.Akla değer veriş,i bir antik çağ düşünürü kadar akla dayanışı,insanın ancak akıl varlığı olmasıyla ahlak fenomeninin var olacağını öne sürmesi,diyalektiğe verdiği büyük önem bunu bize açıkça göstermektedir.

· En başta günah kavramını ele almıştır.günahın bireysel yönüne dikakt çekmiştir.Günah: bilerek ve isteyerek tanrının kendisine ve onun emirlerine karşı helmektir.

- Abelardusa göre eylemlerimizden önce en önemlisi içimizdeki niyettir.niyet eylemden önemlidir.günah kötü niyetlerden sonra ortaya çıkar.niyetimizin iyimi kötümü olduğu tanrının buyruklarında yazar.
- Abelardusun ahlak öğretisi öznel ahlaktır.bireysel niyet vardır temelinde.
- Abelardusa göre insan tanrının iradesi hakkında herhangi bir bilgiye sahip değilse ve eylemleride imanin emrettiklerine uygun değilse o zaman bu insanın günah işlemekte olduğunu söyleyemeyiz.
- Abelardusa göre tümel sözcüklerin akılda meydana getirdikleri zihinsel imgelerin en genel özellikleri : karmaşık ve genel kavrayışlar olmalıdır.

IOANNES SCOTUS ERIUGENA

- Eriugena'nın kelime anlamı "İrlandalı", "İrlanda'da doğmuş" demektir. Başka bir şekilde ifade edilirse Eriugena, "Erin halkından doğan" anlamına da gelir. Ortaçağ'ın belki de yegane İrlandalı filozofudur.
- Eriugena, Karolenj döneminde İrlanda'dan Avrupa'ya göç etmiş olan çok sayıda bilginden birisidir.
- kendisinden önce yaşamış olan önemli filozof/din adamlarının eserlerini Eski Yunancadan Latince'ye aktarmıştır ve bunlar üzerine çeşitli yorumlar yazmıştır.
- Eriugena carolus 2 nin maiyetindeyken özgür sanatlar alanında ders vermiştir.
- Ioannes Scotus Eriugena, bir Ortaçağ filozofu olarak, Tanrı ile dünya arasındaki bağlantıyı kendisi için bir ilgi konusu yapmıştı. bu bağlantının en belirgin tarzı, Tanrı gibi birlik sergileyen bir varlık ile dünya gibi çokluk barındıran bir durum arasındaki ilginin nasıl kurulabileceğidir. Bu birlik ve çokluk ilişkisi, nihayetinde insanın Tanrı'dan nasıl çıktığını ve O'na nasıl geri döneceğine ilişkin bir sorgulama süreci meydana getirir. Bu sorgulama sürecinin temelinde, tıpkı diğer bütün filozofların yaptığı gibi, hakikati arama kaygısı yatar.

- Eriugena'nın da Tanrı veya yaratılış ile ilgili olarak sorduğu soruların tümü hakikatle, hakikat sorgusu ile bağlantılıdır.
- Eriugena'nın Periphyseon başlıklı eserinin birinci kitabında, Usta şeylerin en başta ve temel ayrımının “olanlar” ve “olmayanlar” şeklinde söz konusu edilebileceğini ileri sürer . Bu ayrımın zihinlerde tam olarak belirginlik kazanabilmesi için de “doğa”nın bu ayrımı kuşattığını ayrıca belirtir.
- Eriugena'nın “doğa”sı varlık veya gerçeklikten daha farklı bir kullanıma sahiptir; onlardan daha geniş bir anlamı bulunmaktadır.
- Varlık, kabaca dile getirecek olursak, akıl veya duyular aracılığıyla kavranılan herhangi bir şeydir. Bununla birlikte, akılla veya duyularla algılanamayacak olan türden var olanlar da bulunmaktadır. Bu var olanların en başında da Tanrı gelmektedir.
- Ortaçağın neredeyse tamamını etkilemiş olan bu anlayışa göre Tanrı, hiçbir şekilde aklın veya duyuların nesnesi olamaz.
- Yaratılan aynı zamanda yaratan doğa diyerek ilahi idelardan bahseder.
- Bu anlayış, Augustinus gibi bazı filozoflarda esnemiş ve daha yumuşak bir şekilde anlaşılmıştır. Bu anlayışla biçimlenen doğayı Eriugena, Periphyseon'da dörde ayırmaktadır:

1) Yaratan ve yaratılmayan doğa (Creat et non Creatur),

2) Yaratılan ve aynı zamanda yaratan doğa (Creatur et creat),

3) Yaratılan ve yaratmayan doğa (Creatur et non creat),

4) Ne yaratan ne de yaratılan doğa. (Nec creat nec creatur)

- Bu dört bölümlenme aslında temel olarak ikiye indirgenebilir. Bu iki kısmın birinde Tanrı, diğerinde de O'nun yarattıkları yer alır. Nutritör'un ortaya koymuş olduğu ilk bölümlenmede açık bir şekilde görülen, bu doğa türünün Tanrı olduğudur.

- Bir yaratıcı olarak Tanrı, her şeyin kendisinden meydana geldiği, dolayısıyla ilk ilke olarak görülen Neden'dir. O'nun ilk bölümlenmede en dikkat çekici özelliği bir Yaratan olmasıdır. Daha önce de dile getirildiği gibi "Yaratıcı" özellik felsefeye çok sonraları girmiş bir durumdur. Özellikle Antikçağ felsefesinde "yoktan var etme" yani "yaratma" söz konusu değildi.
- Tanrı'yı anlatan birinci ayırmada "yaratan ve yaratılmayan" yer almakla birlikte, gene Tanrı'yı işaret eden dördüncü ayırmada ise "ne yaratan ne de yaratılan" ifadesi göze çarpmaktadır. Buradan anlaşıldığı kadarıyla dördüncü ayırmada Tanrı artık yaratma eyleminden vazgeçmiş gibi durmaktadır.
- Eriugena'nın tanrı ve yaratılış anlayışı : tanrı insanın en üstün özellikleriyle bile kavranamayacak yapıdadır. yaratıcı olan tanrının ötekilik özelliği vardır. tanrı nüfuz ve tarif edilemez bir varlıktır.
- Tanrı, "zamanda başlangıcı olmayan" ve kendi varoluşu için "nedensiz" bir yapıdadır. Tanrı'nın, kendisinden önce ilişki içinde olduğu herhangi bir varlık söz konusu değildir. Böyle bir varlık olmuş olsaydı Tanrı'nın başlangıcı veya nedeni olurdu; oysa bunun tam tersi geçerlidir.
- Tanrı, her şeyin doğasının bizzat yaratıcısıdır ve bu şekliyle de her şeyin Nedeni ve Başlangıcıdır. Bundan dolayı da doğanın ilk ayırımındaki yaratan ve yaratılmayan ile Tanrı'nın kastedildiği açıktır.
- Tanrı, Eriugena'ya göre sınırları belli olmayan bir varlıktır. Tam da bundan dolayı tanrı kendi kendisini kavramak veya tanımlamak bakımından yetersizdir.
- Eriugena'ya göre Tanrı kendisinin ne olduğunu bilemez; zira kendisi bir "ne" değildir. Herhangi bir var olan belli terimlerle tanımlanan sınırlı bir şeydir. Bilgi dediğimiz şey de bu tarz bir var olanın tanımı veya kavranışıdır. Tanrı, sonsuzluğu, sınırsızlığı nedeniyle bütün bu tarz var olanların ve bilginin üstünde yer aldığından O'nun kendisini bilmesi imkansızdır.
- "ne yaratılmış ne de yaratan doğa" : Yaratılmamıştır; zira hiçbir şey tarafından bir etkiye maruz bırakılmamıştır. Yaratmamıştır; çünkü her şeyin nihai hedef olarak kendisine döndüğü bir noktada artık herhangi bir yaratma eylemi içinde olması mümkün değildir. Her şey artık bizzat kendi ezeli ve ebedi akılları olan Tanrı'ya dönmüştür ve bu özelliklerinden dolayı da artık kendilerine yaratılmış (veya yaratık) denmekten vazgeçilmiştir.
- Eriugena'ya göre bütün varolanlar, kendilerini yaratan Tanrı'dan uzaklaştıkları ölçüde yaratılmışlıklarını daha açık bir şekilde sergilemektedir.

- Dördüncü ayırmda, bütün yaratılanlar Tanrı'da bir araya geleceklerinden onların yaratılmışlık özellikleri de ortadan kalkmış olacaktır. Eriugena'ya göre, bu durum, güneşin ortaya çıkmasıyla gözden kaybolan yıldızları ile benzerlik taşımaktadır.
- Sonuç olarak, bu dörtlü doğa ayırımının ilkindeki Tanrı, yaratılanlar açısından bir Başlangıç; dördüncüsü de gene yaratılanlar açısından bir Son olarak düşünülebilir. Her iki durum da, yani Başlangıç ve Son, Tanrı'nın varoluşu bakımından dışarıda bırakıp yarattıklarına yüklediği özelliklerdir. Çünkü O Başlangıçsız ve Nedensizdir.
- Eriugena'nın ikinci doğa ayırımı olan "yaratılan ve yaratan" doğa, anlaşılması bakımından diğerlerinden biraz daha güç bir ayırmadır. İlk bakışta burada anlatılmak istenilenin, yaratılmışlığın dan dolayı insan türü olduğunu düşünebiliriz.
- Bazı Ortaçağ filozofları Tanrı'nın, yarattıklarından ve onların niteliklerinden hareketle anlaşılabilir bir Varlık olduğunu düşünmüştür. Yaratan'a doğru bir nitelik aktarımı neticesinde ortaya çıkan bu kavrayışın ilahiyata "pozitif/olumlu ilahiyat" adı verilmektedir. Bu anlayışa göre, iyilik, merhamet, hakikat, bilgelik gibi metaforik olarak Tanrı'ya da atfedilmektedir.
- Bunun karşısında yer alan ilahiyat türü ise negatif/olumsuz ilahiyat olarak adlandırılmaktadır. Buna göre, insani niteliklerin en üstün derecelerini kullansak bile Tanrı hakkında herhangi bir tarifte, tanımda bulunmamız imkansızdır. Hangi niteliği kullanırsak kullanalım, sonuç itibarıyla bu çaba Tanrı'yi insani hayat ve akıl düzlemine indirgeyecek olduğundan, yanlış ve anlamsızdır.
- Porphyrios'un sorduğu bir soru önemlidir: "Güzel olan şeylerle Güzellik arasındaki benzerlik nasıl bir şeydir?" Burada Plotinos'un gerçekten bilmek istediği şey, gelip geçici bir nesnenin taşıdığı nitelik ile o niteliği biçimlendiren kalıcı olanın arasındaki ilişkinin ne olduğuydu? .
- Eriugena'nın ikinci ayırımında işaret edilen ilahi idealerin mahiyeti konusu, bir bakıma "yaratan" ile "yaratılan" arasındaki ilişkinin de mahiyetini belirlemesi bakımından önemlidir.
- İlahi idealer, bir yaratıcı olarak Tanrı'nın, yaratmış olduğu fizik dünyaya "elini değdirmemesi" için gereklidir. Bir çömlekçinin eserini biçimlendirirken kullanmak zorunda olduğu elleri, eserine doğrudan etki eder ve adeta çömlekçinin parmak izleri eserinin üzerinde kalır.
- Eriugena'nın Yaratan Tanrı'sı ise, bunun tersine, düşünme aracılığıyla şeylerin formlarını veya özlerini varoluşa taşır ve bunlar bireysel şeyleri/nesnelerin var olmalarını sağlar.

- Eriugena, doğanın ikinci ayrımı meselesini tartışırken, ilginç bir İncil yorumuna da imza atar. Hıristiyanların Kutsal Kitabı olan İncil 'in başında “Başlangıçta söz vardı” ifadesi yer almaktadır.
- Eriugenaya göre Grekçedeki “logos” kelimesini “söz” olarak çevirmek seçeneklerden sadece bir tanesidir. Logos kelimesi aynı zamanda “akıl” veya “neden” anlamlarına da gelmektedir. Dolayısıyla “Başlangıçta akıl vardı” veya “başlangıçta neden vardı” demek de, ilki kadar geçerli olabilecek bir tercih kullanımındır.
- Eriugena’daki doğanın ikinci ayrımı olan ilahi idealar, Yaratıcı tarafından yaratıldıktan sonra, fizik dünyaya düzen verecek bir şekilde, kendi varoluşlarının altındaki bireysel nesnelere yaratmışlardır.
- Eriugena, Tanrı’yı yaratılanların varlığı ile özdeşleştirdiği için panteist olmakla suçlanmıştır.
- Periphyseon’da Tanrı’nın -yaratılmış olan- şeylerinin tümünün kendisi olduğunu söylemiştir.
- Eriugena hiçbir zaman böyle özdeşleştirme içinde bulunmamıştır. Tanrı ile ilahi idealar arasında bir benzerlik olduğunu bile dile getirmemiştir. Tanrı’nın her şeyin varlığı olduğunu ileri süren anlayışında amaçlanan, Tanrı’nın her şeye varlığını verme kudretidir.
- Bununla birlikte Tanrı hiç bir şekilde O’nun yaratılışıyla özdeş değildir. Ona göre “Tanrı ne yaratmasının bütünüdür ne de yaratması O’nun bir parçasıdır; bunun tersi bir şekilde ne yaratılış Tanrı’nın bütünüdür ne de Tanrı yaratılışın bir parçasıdır.”
- Periphyseon’daki dördüncü ayrıma genel olarak “analiz” adı verilmektedir. Bu süreci en iyi tarif edecek ifade şudur: “ her şeyin nihai hedefi olarak tanrı vardır ”
- Analiz sürecini anlatırken Eriugena’nın başvurduğu kavramlardan ikisi Grekçedeki “füsis” (doğa) ve “ousia” (öz) ile Latincedeki “natura” (doğa) ve “essentia” (öz) kavramlarıdır.
- Ona göre Grekler sıklıkla ousia için füsis kelimesini,füsis içinde ousia kelimesini kullanmıştır.
- Ousianın uygun kullanımındaki anlamı özdür.bu yüzden ousianın bulunduğu görülür veya görülmez bütün varlıklarda bozulma, çürüme veya azalma söz konusu edilemez.

- Buna karşılık, füsüs'in yer aldığı varlıklarda zamana ve mekana bağlılık söz konusu olduğundan burada etkiye maruz kalma, bozulma ve çürümeden söz edebiliriz.
- Eriugena ya göre ousia ,eimi fiilinden türemiştir. Eimi fiili benim anlamına gelmektedir. Bu fiilin eril sıfat fiili “hon” dişili ise ousia'nın ortaya çıktığı “ousa”dır.
- Füsüs kelimesi ise Grekçedeki “füomai” yani “doğuyorum”; “ekiliyorum” yada “meydana getiriliyorum” karşılıklarına sahiptir. Buradan hareketle diyebiliriz ki, kendi akıl sağlığı içinde devamlılık gösteren her varlık bir ousiadır.
- herhangi bir şekilde bir maddesellik katılımı gerçekleştiğinde o bir “füsüs”tir. Latinlerde de, tıpkı Greklerde olduğu gibi “essentia” “natura” karşılığında; “natura”da “essentia” karşılığında kullanılmaktaydı.
- Duyulanabilir şeylerin özü, en sonunda, İlahi Bilgelik olan Tanrı'da zaman ve mekandan bağımsız bir şekilde yaşamaya devam edecektir, bütün yaratılanlarda bir amaçlılık durumu hakimdir.
- Eriugena ,gene grekçeden hareketle “telos” kavramına atıfta bulunur. Grekçede “telos” hembaşlangıç hem de son/amaç anlamlarını taşımaktadır. Bu yüzden, yaratılışın analiz kısmı, bütün yaratılanların başlangıcı demek olan Tanrı'ya geri dönüşün kesin bir ifadesi olarak karşımıza çıkmaktadır .
- ERIUGENA'NIN İNSAN VE EVREN ANLAYIŞI: Doğanın üçüncü ayrımı olan “yaratılan ve yaratmayan”da işaret edilen ise, ilahi idealar tarafından yaratılan bireylerdir. Bunların hepsi birer yaratılan olarak belli bir nedene bağlı olarak var olmuşlardır. Bundan dolayı, varoluşlarına ilkece yüklenen amaçları doğrultusunda bir hayat sürmek zorundadırlar. Bu üçüncü bölünme, Eriugena'nın Bir'den çıkan ve tüm evrenin görünür hale gelmesine neden olan yaratılışın “bölünme” kısmının tamamlandığının habercisidir.
- Eriugena'ya göre yaratılış daha tümel olandan daha az tümel olana doğru bir gidiştir. Bu durum, yaratılışın en azından bölünmenin hakim olduğu kısmında geçerlidir. Bu görüntü ilahi idealarda benzer bir şekilde ortaya çıkmaktadır. En genel idealar cinslere, cinsler alt cinslere ve onlar da türlere ayrılmaktadır. Bireysellerin de ortaya çıktıkları yapı bu türlerdir.
- Eriugena'ya göre yaratılış adı verilen süreç, kesintisizdir.Tanrı'dan çıkan ve ilahi idealarla devam eden yaratılışın nihayete erdiği yer bireysel olanların vücut bulmalarıdır. Bunların içinde melekler maddi olmayan varoluşu sergilemektedir. Maddi varoluşu sergileyenler arasında hem ruh hem de bedene sahip olmaları bakımından insan gelir.

· “insan hayvandır” sözüyle Duyuları, duyu hafızası, akılsal olmayan iştahı, türlü yönelimleri ile insan bütün öteki hayvanlarla ortak özellikler sergilemektedir. Bununla birlikte insanın, öteki hayvanlarda olmayan bazı özellikleri de bulunmaktadır. Eriugena bunların akıl, zihin, iç duyu, erdem olarak adlandırılabilir akılsal hareketler ile ilahi ve ezeli ebedi olan şeylere ait hafızası olduğunu ileri sürer. Bunların hepsi de ilahi varlıkların sahip olduklarına benzer özelliklerdir.

· Eriugena’ya göre insan tek ve aynı akılsal ruh ile birleşmiş olan bedenden meydana gelir

· Bu birleşmiş yapı harika ve anlaşılabilir bir şekilde ikiye ayrılır.

1- Bunlardan bir tanesinin içinde insan, Yaraticının imgesinde ve benzerliğinde yaratılır. Bu yaratılmışlığın bütün özellikleri insani hayvani olandan mümkün olduğu kadar uzaklaştırır; hayvanlıkla ilgili hiçbir paylaşım içine sokmaz.

2- hayvan doğası ile belli türden bir iletişim kurar ve topraktan meydana gelir. Bu durum, insanın şeylerin ortak doğasından meydana geldiğini ve tümel hayvan cinsinde içerildiğini göstermektedir.

· Eriugena’ya göre bütün bir yaratılış beş parçaya ayrılmıştır:

1- bir yaratılan ya bir bedendir

2- ya bir canlı varlık,

3- ya duyulabilir varlık,

4- ya akılsal varlık

5- zihinsel varlık.

· Bu beş parçanın hepsi de her şekilde insanda bulunur. İnsan bedeninde hayatını devamlı kılacak bir temele sahiptir, bedeni yöneten bir seminal hayat vardır; bu hayatı yöneten duyu; akıldan aşağıda yer alan doğal kısımları yöneten duyu, akıldan aşağıda yer alan doğal kısımları yöneten aklın kendisi ve son olarak bunların hepsinden daha yüksek mevkide yer alan Ruh.

- Tanrı'nın imgesinde yaratılan kısım da işte bu ruhtur. İnsanın Tanrı'yla ilişkisini kuran, O'nu anlamak için O'na yönelen kısım da gene aynı kısımdır.
- İnsan Tanrı'nın imgesinde yaratılmış bir yaratıktır. Bu ona dini bir takım nitelikler ve tarih yükler. Bu tarz bir yaklaşım, kaynağını Platon felsefesinden almaktadır. Platon'a göre de logistikon ilahi ve ideaların izlerini taşıyan, hatırlama (anamnesis) eyleminin gerçekleşmesine neden olan ve ruh göçünü olanaklı hale getiren bir yapıdır. İnsan sadece bu kısmıyla var olmuş olsaydı, o takdirde hiçbir zaman günah işlemeyecek; Eriugena'ya göre, hatta üremek için cinsiyetlere bile ihtiyacı olmayacaktır. Zira sadece akılsal ruha sahip olmak, insanla melek arasında herhangi bir fark ortaya çıkarmayacaktı.
- Eriugena'ya göre melekler hayvani özellikleri olmayan varlıklardır. Üreme, çoğalma ve yok olma hayvani düzlemin nitelikleri arasında yer alır. Onlar aynı zamanda duyulama yeteneği olmayan varlıklardır. aslına bakılacak olursa ,insan başlangıçta ilahi hakikatin seyri ile vakit geçiren ilahi bir varlıktı. Günah işledikten sonra bu seyirden ayrılmak ve hayvani düzeyin özelliklerini de almak zorunda kaldı.
- Hayvani olan özelliklere kavuştuktan sonra, başka kelimelerle ifade edecek olursak, bir bedene sahip olduktan sonra da cinsiyetler ortaya çıkmıştır. Burada ilginç olan nokta, dünyanın insan için yaratılmış olmasıdır. İnsan, dünya üzerinde yaşayan canlılar içinde Tanrı imgesinde yaratılmış olan tek varlıktır.
- İnsan, akılsal özellikleri olan tek hayvandır: Tanrı, insanın bu özelliğinden dolayı, görünen ve görünmeyen bütün yaratıkları insanın içinde yaratmıştır. İnsanın yaratılmasından önce bu her iki varlık türünden ne mekan ne de zamanda söz etmek mümkün değildir. Burada sözü edilen görünen ve görünmeyen bütün yaratıklardan kastedilen aslında evrenin kendisidir. Dolayısıyla evrenin köken itibarıyla insanda yaratıldığını söylemek gerekir. Bir şekilde insanın ve evrenin kaderi birbiriyle bağlantılı ve ayrılmaz karakterdedir
- Eriugena, Periphyseon'da insanın tanımını şöyle yapmaktadır: “ İnsan Tanrı'nın Zihninde ezeli ebedi bir şekilde biçimlenmiş belli bir zihinsel kavramdır.” Tanrı'nın zihninde belirlenmiş olan bir kavrayış olduğu için insanın bilginin içine doğmuş olduğunu söyleyebiliriz. Başka bir deyişle, tıpkı Platon'da olduğu gibi Eriugena'da da bilgi insana içkin bir durum gösterir. İnsan, işlediği günahın dolayı Tanrı'ya belli bir anlamda yabancılaştığından, onun bilgiye sahip olması ancak tedrici bir süreç içinde mümkündür.
- Bilgi, ilahi ve insani olmak üzere ikiye ayrılır. İlahi bilgi, Yaratıcı Bilgelik'te bulunur ve bu bilgi bütün bir yaratılışı için birincil öneme sahiptir.

· Buna karşılık yaratılmış olan varlıktaki bilgi ikincil öneme sahiptir ve daha yüksek bilginin etkisini sürdüren bir karakteri bulunmaktadır.

· Eriugena'ya göre, içinde yaşadığımız dünya, duyularımıza karşılık gelen bir dünyadır ve bunlar elbette duyulanabilir olan nesnelere yönelmişlerdir.

· Duyulanabilir nesne, kesin olarak belli bir zaman ve belli bir mekandadır; oluş ve bozulma tabidir. Eriugena'da tıpkı Aristoteles'in Kategoriler'inde yaptığı gibi bu nesneye çeşitli nitelikler yüklemektedir. Örneğin, nesnelere sadece zamana ve mekana ait var olanlar değildir; onlar aynı zamanda nitelik ve niceliğe de sahiptir. Gene Aristoteles'in bize öğrettiği gibi, duyulanabilir nesnelere bir doğa ve onunla birlikte ortaya çıkan çeşitli ilinekler içerirler. Bu yönleriyle de onların bileşik yapıları olduklarını söylemek gerekir. Eriugena'ya göre bu nesnelere bir bileşik oldukları sürece duyularımızca algılandıkları halde, onları meydana getiren kısımların her biri ayrı bir şekilde asla duyular tarafından algılanamaz. Ayrı kısımlar artık aklın bir nesnesi haline gelirler. Buradaki temel anlayış gene Platoncu bir anlam içermektedir. Eriugena'ya göre görülebilir cisimler görülemeyen şeylerden meydana gelmektedir. Ona göre "görülebilir maddenin form ile birleşmesi belli türden ilineklere bir araya gelmesinden başka bir şey değildir"

· Eriugena'nın Periphyseon veya Doğanın Bölünmesi Hakkında başlıklı eseri bütün bir ortaçağ boyunca çok rağbet gören bir çalışma olmuştur. papa 3.cü Honorius zamanında özellikle içindeki şu üç madde nedeniyle suçlanmış ve yargılanmıştır. Bunlar:

1- Her şey Tanrı'dır;

2- İlahi İdealar yaratılmıştır ve yaratırlar;

3-Dünyanın sonunda (kıyamette) cinsiyet farkı ortadan kalkacaktır. Bu ve benzeri yaklaşımları onun günümüze kadar süren etkisini güçlendiren önemli anlayışlardır.

· İnsanın tanrıyla ilişkisini kuran onu anlamak için ona yönelen kısmı ruhudur.

· Yaratıcı bilgelik ilahi bilginin ortaya çıktığı bulunduğu yerdir.

· Eriugena'ya göre insan tarının zihnindeki bir kavramdır.

THOMAS AQUINAS

THOMAS AQUINAS'IN YAŞAMI VE YAPITLARI

- Thomas Aquinas kendisinden sonraki bütün bir felsefe tarihini derinden etkilemiş çok önemli bir düşünürdür.
- Thomas Aquinas, Aristoteles'i en iyi şekilde yorumlamış filozof olarak haklı bir üne sahiptir.
- Thomas Aquinas dışında Aquino'lu Thomas, sadece Thomas ve Aquinumlu Tommaso adlarıyla anılır.
- Thomas Aquinas sadece felsefi açıdan çığır açmış önemli bir kimlik olarak değil; fakat aynı zamanda döneminin önemli bir siyasal kişiliği olarak da dikkat çekmektedir. Bununla birlikte o, geçmişte pek çok filozofun yapmış olduğunu tekrarlayarak politikadan uzak bir yaşamı seçmiştir.
- Thomas Aquinas Napoli'deki bir okulda 19 yaşına kadar özellikle yedi özgür sanat (septem artes liberales) üzerinde yoğunlaşan bir eğitim aldı. Kendisine ders veren hocaları ağırlıklı olarak Aristotelesçiydiler.
- yedi özgür sanat:geometri,müzik,Astronomi,gramer içinden bazılarıdır.
- Aristoteles felsefesi Kilise'nin resmî öğretisi ile ciddi bir karşıtlık içerir. Aristoteles'e göre evren öncesiz-sonrasız bir yapıydı. Ona göre, Platoncu evren anlayışının önemli figürlerinden biri olan "demiurgos"a gerek yoktu. Bu konuda "Kendisi Hareket Ettirilmeyen İlk Hareket Ettirici" yeterliydi. Bu yüzden, Aristoteles'in Batı Ortaçağında özellikle Fizik ve Metafizik isimli eserleriyle yer alması engellenmekteydi. Buna ilişkin gösterilebilecek en güzel örnek Aristoteles felsefesinin Paris Üniversitesi'nde çok uzun bir süre boyunca yasaklanmış olmasıdır.
- Septem artes liberales veya yedi özgür sanat iki ana kısımdan oluşmaktadır. Bunlardan
- birincisi Trivium (üçlü) gramer, retorik ve diyalektik (mantık)'ten oluşmakta;
- ikincisi Quadrivium ise aritmetik, geometri, müzik ve astronomiyi içinde barındırmaktadır. hocası ile birlikte, şimdiki Almanya'da bulunan Köln şehrine gitti. Orada kaldığı dört yıl boyunca önemli çalışmalar yaptı ve Albertus Magnus'un önerisi üzerine Paris'e geri döndü. Paris'te Petrus Lombardus'un Sententiae adlı eseri üzerine dersler verdi. Sonra Napoli'ye geri döndü. İtalya'da

değişik şehirlerde dersler verdi ve Paris'e geri döndü. Napoli'de kurulan bir okulun başına getirildi. 1273 yılının Aralık ayında yazmayı bıraktı. Şu sözlerin kendisine ait olduğu tanıklarca dile getirilmektedir:

· “Artık bir daha yazmayacağım, bu kadarı yeterli. Geriye dönüp baktığımda bütün bu yazılanların büyük bir saçmalık olduğunu görüyorum. Hakikat, kendisinin ifade edilebilmesi için tüm bu saçmalıklara katlanamayacak kadar saf ve biriciktir. Hakikati bir daha asla rahatsız etmeyeceğim.”

· Sententiae, Petrus Lombardus'un sistematik ve mantıksal bir yöntemle kaleme aldığı teolojik konuları ve Kilise Babalarının düşüncelerini çok geniş bir alanda irdeleyen önemli bir eserdir. Bu eser üzerine çalışmak, üniversitelerde magister, yani eğitimci olmak isteyenler için bir gelenek ve hatta zorunluluk haline gelmiştir.

THOMAS AQUINAS'IN VARLIK ANLAYIŞI

· Thomas Aquinas bir ilahiyatçıdır. Bundan dolayı, çalışmalarında ilahiyat ve felsefe konuları birbiriyle iç içe geçmiştir.

· Thomas Aquinas'ın Varlık (esse) hakkındaki düşüncelerini ortaya koymak için, öncelikle belli başlı bazı kavramlar hakkında bilgi sahibi olmak gerekir.

· Bunların başında, dönemin en önemli kavramlarından biri olan “Yaratılış Teorisi” gelmektedir. Dünyamız, sayamayacağımız kadar çok bireysel nesneyle doludur. Bu nesnelerin anlaşılabilir kılınması için, onların her birinin belli türler altındaki bireyler olduklarını varsayabiliriz.

· Thomas Aquinas'a göre evrenin yetkinliği böyle bir çokluğu ve var olanlar arasındaki eşitsizliği baştan talep etmektedir. hiçbir var olan, ilahi yetkinliği kendi başına temsil etme gücüne sahip değildir.

· Tanrı her şeyi bir yetkinlik sıradüzeni içine yerleştirmiştir.

· Bu sıradüzenin en üstünde melekler bulunmaktadır: Thomas Aquinas bunlara maddesiz tözler demiştir. Meleklerin varoluşları akıl tarafından da bilinebilir. Ona göre, akıl yürütme sonucunda, onların olmadığı bir yaratılış sürecinde önemli bir boşluk doğacağı sonucuna ulaşabiliriz.

- Meleklerin hemen altında insan yer almaktadır:İnsan kısmen maddi, kısmen de ruhsal bir varoluşa sahiptir.
- Daha sonra hayvanlar,
- bitkiler
- en sonunda da dört öge olan hava, su, ateş ve toprak gelmektedir.
- Bunların her biri bir katman olarak düşünülebilir. Böylelikle, farklı varoluşlar arasında bir kesinti söz konusu değildir; yaratılış bir katmandan diğerine akıcı bir özellik sergiler.
- Thomas Aquinas'a göre birbirinden farklı varoluşlar olduğu gibi birbirinden farklı pek çok form da vardır. En altta temel öğelerin formları bulunmaktadır. Bu formlar, maddeye en yakın durumda bulduklarından en alttırlar. Bunların üstünde bileşik formlar, onların da üstünde bitkisel formlar yer almaktadır. Bitkisel formların veya ruhların üstünde de hayvansal ruhlar , bir üstte de insani ruhlar bulunmaktadır.
- Thomas Aquinas'a göre, yaratılmış olan her varlık sınırlı ve belirlenmiştir. Bu bakımdan, Tanrı'nın yalın anlamda Varlık'ı yaratması asla olanaklı değildir. Öyle olmuş olsaydı, Tanrı kendisini yaratmış olurdu; bu da açıkça imkansızdır.
- Yaratılmış her şeyi sınırlayan ve belirleyen bir şey vardır. Bu, onların varoluşlarıdır ve Thomas Aquinas buna "ne'lik" veya "öz" demektedir. Dolayısıyla yaratılmış olanların varoluşları ile özleri asla özdeş değildir.
- Bu özdeşlik durumu sadece Tanrı için geçerlidir. Zira Tanrı salt edimdir. Tanrı'nın salt edim olması, onun sadece aktüel bir yapısının olması demektir. Tanrı'da potansiyel herhangi bir unsur bulunmadığından Tanrı fizik harekete tabi değildir; yani değişime maruz kalmaz. Bu noktada, Tanrı'da maddi herhangi bir ögenin olmadığını söyleyebiliriz. Bundan dolayı O, kendisi ne ise O olandır, kendi kendisiyle özdeşdir, Bir'dir. Özü ile varoluşu arasında bir geçiş olmadığından, Tanrı nedensiz bir varoluşa sahiptir. Bununla birlikte, O'nun dışındaki bütün var olanların bir nedeni vardır.
- Yaratılış : Thomas Aquinas ,summa theologica adlı eserinde ,insan algısında ortaya çıkan her türlü varlığın mutlak olarak yaratılmış olması gerektiğini söyler.Bu yaratılmanın başlangıcı tanrıdır.Ona göre varlık; zorunlu ve zorunsuz diye 2 ye ayrılır.

- Zorunlu varlık kendi kendisiyle özdeş olan ve var oluşu için kendisinden başka hiçbir nedene gereksinim duymayan varlıktır. Bu varlık kendisi dışında tüm var olanların nedenidir.
- Bu varlık Tanrıdır. Tanrı kendi içindeki tamamlanmışlığından dolayı bu evreni ve içindekileri yaratmış, onlara birlik içinde bir düzen sağlamıştır.
- Zorunsuz varlıklar ise Tanrı tarafından yaratılmıştır. var oluşları ve özleri birbirinden farklı olan bu varlıklar tanrıya bir neden olarak ihtiyaç duyarlar. Özü ve var oluşu bir ve aynı olan Tanrı dışında hareketinin kaynağı olan bir başka var olan yoktur.
- Dünyada bir doğal birde yapay nesnelere vardır. doğal nesnelere yaratıcısı tanrıdır. insan elinden çıkmış nesnelere yapay nesnelere denir. bular yaratılmaz sadece üretilir. Dolayısıyla tanrı yaratıcı insan üreticidir.
- Tanrı kanıtlamaları: Tanrı ve onun kanıtlanması problemi ortaçağ felsefesinde ağırlıklı bir yer tutmaktadır. Thomas Aquinas tanrı kanıtlamalarında tanrının özü değil ,onun etkileri üzerinden gitmiştir. 5 değişik biçimde ortaya çıkan bu kanıtlamaya felsefe tarihinde kozmolojik tanrı kanıtlanması adı verilir. ona göre yaratılış bir dön güzellik içinde yer alır. ve her şey kendi ilk ilkesine geri dönünceye kadar devam eder. Tanrı kanıtlamalarının bize gösterdiği başka açılımlardan da söz edebiliriz. Bunlardan ilki, Tanrı'nın bilgisine ulaşmak için fizik evrenden hareket edilebileceğinin kanıtlanmış olmasıdır. Eski Yunanda, sürekli bir değişim içindeki dünyada kesin bilginin (episteme) elde edilemeyeceği düşüncesi geçerliydi. Bu düşünce, Thomas Aquinas tarafından da kabul edilmiştir. Bununla birlikte o, etkiye maruz kalmayan, değişime kapalı, yaratılmamış, öncesiz-sonrasız, kıyaslanamaz, ve bütün yaratılmışların nedeni olan bir Tanrı anlayışını kabul etme yolunu seçmektedir. Bu şekilde, metafizik kategorilerin Tanrı'ya giden yolu aydınlatılabileceği olasılığına pek de sıcak bakmayan anlayışa da bir yanıt verdiğini düşünmektedir.
- 1.ci yol: , Thomas Aquinas'a göre, bizim için birinci ve en açık kanıtlama biçimi hareketle ilgili olanıdır. Herakleitos'un ortaya koyduğu ve daha sonra Platon ve Aristoteles'in de kabul ettikleri gibi, evrende sürekli hareket halinde olan şeyler bulunmaktadır. Bu sürekli hareketin esas nedeni, bileşik varoluşlar olarak şeylerin kendi yapılarında bir potansiyellik taşımalarıdır.
- Hareket, potansiyel konumda olanın aktüel konuma geçişi sırasında ortaya çıkan bir durumdur. Hareket etmek, hareket için kendisinden başka bir şeye gereksinim duymak veya başka bir şey tarafından hareket ettirilmek demektir. Thomas Aquinas'a göre potansiyel durumdaki her şey aktüel duruma geçmek için bir başka aktüellik durumuna gereksinim duyar.
- Hareket halinde olan her şey bir başka şey tarafından hareket ettirilir . Ancak bu durum mantıkça sonsuza kadar geri götürülemez. Dolayısıyla bir ilk hareket ettirici vardır ve bunun kendisi

harekete tabi değildir. Harekete tabi olmamasının nedeni O'nun salt aktüel bir varoluşunun olmasından kaynaklanmaktadır.

· 2.ci yol: Thomas Aquinas' Birincil Neden'e ulaşabilmek adına ikincil nedenleri kullanma kaygısındaydı. Etkin Neden'in fizik dünyadan bütünüyle kopuk ve var olanlarla ilgisinin etkileri aracılığıyla bulunamayacağı bir durum onun açısından doğru değildir. Bu bakımdan Thomas Aquinas Etkin Neden'in doğasını yakalamak için daha uygun gördüğü bu yolu denemektedir.

· Thomas Aquinas'a göre, eğer nedenler arasındaki ilişkiyi sonsuza kadar geri götürecektir olursak, yani bir ilk neden belirleyemeysek, o takdirde ilk nedenden dolayı işlevi olan nedenlerden de söz edemeyiz. Böylece "herkesin Tanrı dediği bir ilk etkileyici nedeni kabul etmek zorundayız."

· 3.yol: Buradan hareketle şunu söyleyebiliriz ki, canlılarda iki farklı yön vardır. Onlar zorunlulukla yaşamak durumunda değildirlere. Bir canlı aynı zamanda cansız olma eğilimine sahiptir.

· Thomas Aquinas'a göre doğadaki şeyler, oluş ve bozuluşa tabi olarak yaratılmışlardır. Bundan dolayı, olmaları veya olmamaları türünden bir olasılığı kendilerinde taşımaktadırlar. Ancak, her şeyin bir an için var-olmama türünden bir olasılığı gerçekleştirdiğini düşündüğümüzde, varoluş çemberi içinde hiçbir şey olamayacağını da anlarız.

· kendinde kendi zorunluluğuna sahip olan, zorunluluğunu kendi dışından almayan, fakat her şeye zorunluluğunu veren bir varoluş postulatını sergilemek zorunda kalırız. Thomas Aquinas'a göre bu varoluşa da herkes Tanrı demektedir .

· 4.yol: Varolanların düzeninde çeşitli türden niteliklerin her bir var olanda aynı derecede ortaya çıkmadığı açıktır. Bazı insanlar iyi, bazıları onlardan daha iyidir. Kimi hükümdar adil, başka bir hükümdar ise ondan daha adildir. Aristoteles'in de dediği gibi, en iyi ve en adil gibi kendi cinsine özgü en yüksek hakikatler aynı zamanda en yüksek var olanlardır da. Bu bakımdan onlar kendi cinslerinin nedeni de sayılmalıdırlar. Bütün bu cinslerin zirvesindeki en yüksek varolanların da nedeni, varolanların bütün yetkinliklerinin nedeni olan Tanrı'dır

· 5.yol: Bu sonuncu kanıtlamaya "teleolojik" kanıtlama adını da verebiliriz. Thomas Aquinas'a göre, akıldan yoksun olan bütün doğal nesnelere izlediğimizde, onların kendileri için en iyiyi amaçlayan bir eylem gerçekleştirdiklerini görürüz. Bu nesnelere, bir hedefe doğru programlanmış gibi davranmaktadırlar. Ona göre, akıldan yoksun canlılar, bilgi ve akıl sahibi bir şey tarafından yönlendirilmedikleri sürece bir amaca yönelik olarak hareket etmezler. Bütün yaratılmış olan varlıkların kendisine bir şekilde yöneldikleri bir nihai neden vardır ve bu da Tanrı'nın kendisidir.

· Beşinci kanıtın Thomas Aquinas'ı tanımayaya çalışırkenki önemi büyüktür. Çünkü bu kanıtlama, yaratılışa tabi olan varlıkların basit teleolojik anlamda bir -ontolojik- yol haritasını çıkarır.fakat aynı zamanda Aristoteles'in bu önemli terimini ön plana koyarak onu, Thomas Aquinas'ın bağlı olduğu Hıristiyanlığın ilkeleri ile uzlaştıran bir platforma taşır. Burada aynı zamanda insan ile doğa arasında kurulan bir ilişkiyi de görmek mümkündür. Bu ilişkide kaynaştırma görevi gören temel, akıl sahibi olsun veya olmasın bütün varolanların aynı kaynaktan beslenmeleridir.

· Thomas Aquinas'ın bilgi anlayışı : Thomas Aquinas'a göre bu fizik dünyada yer alan nesnelere sürekli bir değişim içinde olduklarından, sadece duyu bilgisinin sınırları içinde kalarak onlara ilişkin yargıda bulunmak da olanaksızdır. Bilmek akılsal bir etkinliktir ve Thomas Aquinas'a göre insan sadece akılsal olduğu sürece bir insandır. Akılsallık, insanın anlama ediminde bulunması ve yargı üretmesidir. Yargıda bulunmak, yani kavramları kullanarak bir durum hakkında bilgi ortaya çıkarmak için akılsal ruha ihtiyaç duyan insanın, bilme sürecindeki başlangıç noktası tikel fizik nesnedir. Duyularımız, doğaları gereği tikel nesnelere algılamaktadırlar. İnsan aklının nesnelere ise tümel yapılardır. İnsan akli, tikel fizik nesnelere soyutladığı tümel formlar aracılığıyla kendi eylemini ortaya koymaktadır. İnsanın, duyulama aracılığıyla kavradığı şeyler, her bir bireysel nesnenin kendisidir. Şu ağaç, bu kalem, o masa, duyulamamız sonucunda elde ettiğimiz bireysel kavrayışlardır. Bunun yanı sıra bir de bu fizik bireysel varoluşların imgeleri bulunmaktadır. Gözümüzü kapattığımızda Ahmet'i veya Ayşe'yi düşündüğümüzde de bireysel bir kavrayış gerçekleştiririz.

· Thomas Aquinas'a göre imgelem, aktüel durumdaki duyulardan türeyen bir tür harekettir. Bu yüzden imgelem bir doğrudan hareket ettiricidir. Buradaki hareket ettiricilik, insanın bireysel varoluşlara ilişkin ön-bilgisini ortaya çıkarmak bakımından anlaşılmalıdır. İmgelem adeta bir akıl gibi iş görür; imgeleri aracılığıyla, onların işaret ettiği nesnelere olmasa bile insanın o nesnelere ilişkin tavrını belirlemesine yardım eder.

· Soyutlama: bireyselleştirici özelliklerin, etkin akıl tarafından çekip çıkarılması sürecine soyutlama denir. Thomas Aquinas'ın deyişiyle " biz yalnızca var oluşta birleşmiş olan nesnelere soyutlayabiliriz." Buradaki birlik ,ya kısım-bütün yada madde-form birliği biçiminde ortaya çıktığı için iki tür soyutlama vardır. Formun maddeden veya bütünü kısmından soyutlanması. soyutlanma sonucunda ortaya çıkan kavramlar bilmenin nesnesi değil bilmenin aracıdır.

· Thomas Aquinas'ın Ahlak ve Toplum anlayışı: Thomas Aquinas'ın ahlak ve toplum anlayışı Aristoteles'in felsefesi ile Hıristiyanlığın akılcı kavranışının bir karışımıdır.

· Yasa=lex=ligare=Türkçe karşılığı bağlanmaktır.

· iradeye bağlı herhangi bir iş için aklın rehberliğine gereksinim duyulmaktadır.

· birey ile toplum arasındaki ilgiyi kurmaya çalışan Aquinas'a göre, kısım bütüne, yetkin olmayan da yetkin olana doğru bir aşama kaydeder. Buna paralel olarak bireysel olan elbette toplumun bir kısmını oluşturur. Dolayısıyla yasanın, özellikle toplumun mutluluğu ve refahı için olması zorunludur.

· Yasa, toplumun bütünü ile ilgili bir sorun olduğundan, Thomas Aquinas'a göre, herhangi bir kişi yasa yapamaz. Yasa yapma işi ya tüm bir toplumun işidir veya toplumdaki herkesten sorumlu olan birinin. Bununla birlikte, tek bir yasa değil, pek çok yasa türünden söz etmek mümkündür.

· Thomas Aquinas'a göre akıl ahlaki zorunluluğun köküdür. İrade doğal bir biçimde iyi olana doğru yönelir ve pratik akıl bizim iyiye yönelmemizi, kötüden de kaçınmamızı buyurur. Bu şekilde ortaya çıkan ve adına doğal yasa denilen yasa, akıl sahibi olan her bir varlığı üç doğal eğilim çerçevesinde yönlendirir:

1. hayatını korumak ve sağlığını muhafaza etmek;

2. çoğalmak ve karısı ve ailesine göz kulak olmak;

3. hakikati gözetmek suretiyle akılsal hayatını geliştirmek ve sosyal erdem içinde büyümek. Bu üçüncü madde, insanın mutlaka bir toplum içinde yaşaması gerektiğini belirginleştirmektedir

· Burada, üzerinde en fazla durulması gereken konu, akıl sahibi varlıktan Aquinas'ın anladığı canlının erkek olduğudur. Platon da, bilindiği gibi, benzer bir düşünceye sahipti.

· insan bazen tutkuları veya kötü gelenek yüzünden bu yoldan ayrılabilir ve doğal yasanın emrinden uzaklaşabilir. Bu akıldışı durumu onarmak için doğal yasanın meydana gelmesini sağlayan bir başka tür yasaya gereksinim vardır ve buda ezeli-ebedi yasadır.

· İnsanların nasıl yaşayacaklarını, neyi yapıp neyi yapmayacaklarını emreden yasa ezeli-ebedi yasadır. İnsanlardaki mutlak itaatin kaynağı olan bu yasa, bir taraftan fizik dünyadaki her şeyin yapısını belirlerken diğer taraftan akıl sahibi varlıkların da nasıl yaşamaları gerektiğini dikte eder.

· Augustinus'tan ilham alan Thomas Aquinas, ezeli-ebedi yasanın her şeyin hareket ve eylemlerini yönlendiren ilahi erdemin bir benzeri olduğunu ileri sürmektedir. Toplumda yer alan insanların huzur ve refah içinde amaçladıkları hedefe doğru düzgün bir hayat sürdürmeleri için gereken şey, o toplumun düzgün yasalarla idare edilmesidir

· Herkes yasalara uymakla yükümlüdür. Toplumda tek bir amaç geçerlidir ve o

- da ilahi iradenin kendisidir. Thomas Aquinas'a göre, belli bir amaca yönelmiş olan
- her şeyin içinde diğerlerini yöneten bir şey bulunur. Her bir insanda ruh bedeni yönetmektedir ve ruhun içinde kalmak suretiyle akıl tutkuları ve arzuları kontrol altında tutmaktadır
- Eğer bir eylem, kendi uygun hedefine doğru yöneltilmişse bu eylem doğru demektir Thomas Aquinas'a göre insanlar birlikte yaşamak zorundadır; zira kendi başlarına kaldıklarında yaşamaları için gerekli olan şeyleri elde etmek bakımından yetersiz kalacaklardır yetkin bir topluluğu yönetme işi kralındır. Ailede de belli türden bir yönetim sergilenmektedir; bununla
- birlikte aileyi yöneten kral değil; fakat ailenin babasıdır. Her iki türden yönetici de yönetim hakkını ilahi yöneticiden alır.

- Yöneticilerin asıl amacı insanların kutsanmış bir hayata yönelmelerini sağlamaktır. Thomas Aquinas'a göre bu hayat cennettir.
- Kralın, Thomas Aquinas'a göre üç görevi vardır. Bunlar;

1. İdaresi altındaki toplumun iyi hayatını tesis etmek;
2. Bunu bir kere tesis ettikten sonra onu müdafaa etmek;
3. Güvenliğini sağladıktan sonra da kendi gelişmesini desteklemek.

- Bir toplumun iyi bir hayat sürmesi için üç gereksinimi vardır:

1. Toplum huzur içinde birleşmelidir.
2. Bu şekilde birlik sergileyen toplum iyi eyleme doğru yönlendirilmelidir.

3. Yönetici, erdemli bir hayat sürmek için gereken her şeyin sağlandığından emin olmalıdır.

Thomas Aquinas'a göre, bireysel insanın iyi bir hayat sürmesi için iki koşul bulunmaktadır.

- 1- Birincisi ve en önemlisi erdeme uygun davranmaktır; zira erdem bir insanın iyi yaşamasını sağlamaktadır.
- 2-İkincisi ise erdemli bir eylem için gerekli olan maddi ihtiyaçların sağlanmasıdır.
- Thomas Aquinas'a göre yaratıcı ile yaratılan arasındaki ilişki: yaratıcı ile yaratılan arasında bir pay alma ilişkisi vardır.
- Pay alma Platonun temel kavramıdır.
- Yaratılış sürecindeki döngüsellik Thomas Aquinas'tan önce Philon ve Scotus Erigena tarafından benimsenmiştir.
- Thomas Aquinas'a göre insani bilginin başlangıç noktası tikel fizik nesnedir.
- Thomas Aquinas'a göre Etkin akıl soyutlama etkinliğini sağlar.
- Thomas Aquinas'a göre Edilgen akıl anlama ediminde bulunur.
- Illuminatio= Aydınlanma